

de Joyce
Taboo

Št. 8

EL FORTIN

1968

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je last in vestnik Zveze D. S. P. E. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. E. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 965.927

—::—

NAROČNINA: Južna Amerika 600 pesov, odn. enakovrednost v dolarju; U. S. A. in Kanada 3.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; evropske države 2 dolarja

—::—

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

Naslovna slika je bodoči Dom potrebnim. DSPB Tabor v Argentini je pred dvema leti sprožil to zamisel, nakar je bil ustanovljen pripravljalni odbor za slovensko zavetišče, da bi tako pomagali v bedi živečim rojakom. V ta namen si je že zagotovil primerno zemljišče med naselji San Justo in Morón, eno kvadro od „camino de cintura“, Barrio Peluffo, ulica Martín Fierro št. 4264. Površina znaša 1.600 m² s 30 m pročelja, lepim parkom, lično hišo z elektriko in plinom; razen tega še manjša hišica, shramba za orodje ter zidan in pokrit prostor za asado. Kupna pogodba je že podpisana, za kar je že bilo zbranih in plačanih 10% celotne cene, ki znaša 4,5 milijona pesov.

Od vseh naših rojakov pričakujemo, da to velevažno, potrebno socialno ustanovo, ki naj bo vzor in ponos vsem argentinskim Slovincem v polni meri podprejo.

*Hajd' mo v boj
za vero nam sveto,
pesem slovenska
naj se glasi!*

(Domobrankska pesem)

Agosto 1968

BUENOS AIRES

Av gust 1968

IN MEMORIAM

El día 22 de julio de 1968 se cumplirán 10 años de la muerte del rev. p. **Carlos Škulj**, cuya actividad entre la colectividad eslovena no se limitaba solamente a su misión sacerdotal, sino que se destacó como un **gran patriota esloveno**, quien se fijó a sí mismo como la meta sublime de su vida: enaltecer la epopeya del pueblo esloveno, que en su gigantesca y solitaria lucha contra la barbarie comunista, sacrificó toda una generación — la flor de su juventud y que tras masacres increíbles, tras brutalidades inimaginables, nunca jamás cedió, jamás cesó en su cruzada: salvar a su Eslovenia querida, a Europa y al mundo entero del yugo comunista.

Gracias al extinto padre rev. Carlos Škulj, también nosotros, que hemos buscado oasis de paz en los países libres y generosos, entre los cuales ocupa un lugar predominante la República Argentina, levantamos alto nuestras antorchas y no nos cansamos de proclamar a los pueblos, que el mayor don que tienen es la libertad y que el mayor enemigo de la libertad es el comunismo, actuando en mil formas distintas, pero siempre con un solo y único fin: destruir la libertad y subyugar a los pueblos.

Después de 10 años de la muerte de este humilde pero gran sacerdote rev. p. Carlos Škulj, los eslovenos honramos su memoria y suplicamos a Dios: quiera devolver la libertad a nuestra tierra natal y a todos los pueblos esclavizados, al mismo tiempo que rogamos: que el noble pueblo argentino nunca jamás pierda su libertad, que nunca jamás caiga en las garras del comunismo!

Rev. p. Škulj: gracias por su ejemplo y enseñanza y que descanse en paz eterna!

Velik kot duhovnik; velik kot Slovenec; velik kot človek in protikomunist — to je bil pok. svetnik Karel Škulj. Deset let po zadnjem utripu njegovega trudnega in zgaranega srca, ga vse bolj zavestno, vedno bolj pre-

pričano občudujemo! To, kar je on, človek in duhovnik, pok. svetnik Škulj storil za našo domobransko in protikomunistično skupnost, se vidi in spoznava šele zdaj, ko na tiste začetne in osnovne temelje, ki jih je on stavil, gradimo svojo vojaško, domobransko in protikomunistično trdnjavo. Ti temelji so pravi, so močni! In ko na te temelje stavljamo naš veliki slovenski dom, dom domobranske in svobodne zemlje, prosimo milost neba z istimi besedami, kot je to ponižno prosil pok. svetnik Škulj, ko je svoje delo začel: „Ti, o bog, ki vidiš, da je to delo pošteno in zamišljeno, da služí Resnici, blagoslovi naš napor! Ljudstvo slovensko pa — podpri nas!“

Pok. g. svetnik Škulj: vsi preživeli borci „za slovensko domačijo“, Vam v večnost pošiljamo naš vojaški, naš slovenski in domobranski pozdrav!

P. B.

ŽIVLJENJE V SVOBODI

Kot ljubljanski študent sem se s tramvajem dnevno vozil po Cesti 29. oktobra, ne da bi sploh vedel, čemu nosi to ime, in še manj, da bi koga vprašal, od kod je nekdanja Rimska cesta dobila to ime. V šoli jo 29. oktobru nismo nič slišali, ker je bil praznik svobode in zedinjenja praznovati 1. decembra.

29. oktobra 1918, torej pred skoro 50 leti, se je za Slovence končala večstoletna nadvlada Habsburžanov in avstroogrske monarhije in pričelo se je življenje v svobodi.

Svoboda pa je relativen pojem. Tako bodo nekateri brezpogojno trdili, da je 29. oktobra 1918 slovenski narod zadihal prvič po dolgih stoletjih v svobodi, drugi so mnenja, da je takrat samo padel iz ene nesvobode v drugo.

Danes so v domovini ljudje, zlasti mlajši, ki verjetno povsem iskreno mislijo, da živijo v svobodi, medtem ko politična emigracija seveda trdi, da ni govora o kaki svobodi v domovini. Zapadni svet je prepričan, da daje svojim državljanom največjo možno mero svobode, treba pa je samo bežno pregledati komunistični tisk, pa vidimo, da ti ljudje smatrajo demokracijo zapadnega sistema za suženjstvo malega človeka v kapitalističnem jarmu.

Svobodo bi še najlažje definirali s tem, da svoboden človek ne pozna strahu. Kadar se človek ne boji, da bo za svoja dejanja, če so seveda v skladu z nekim naravnim zakonom, klican na odgovor, takrat živi v svobodi; kadar pisatelj ali pesnik lahko zapiše svoje misli brez strahu pred neko krivično cenzuro ali političnim preganjanjem, takrat živi in ustvarja v

svobodi; kadar ljudje lahko kot posamezniki ali v skupinah izražajo svoje nasprotovanje trenutni politiki svoje vlade, takrat žive v svobodi; kadar državljani lahko stopi na volišče in v popolni tajnosti, sam s svojo vestjo, dá svoj glas tistemu kandidatu, ki se mu zdi najbolj primeren, brez strahu, da bo vsled tega preganjan, premeščen, ali celo zaprt, takrat živi v svobodi. In te in take svobode v Sloveniji danes ni.

Res ni več mogoče govoriti o neki politični strahovladi, kakršna je obstajala v prvih pevojnih letih. Težnja po svobodi, ki je bila v narodu vselej zasidrana, in politični oportunitizem sedanjih oblastnikov sta dosegla neko znosnejše stanje med ljudmi doma; vsaj kar se vsakdanjega življenja tiče.

Vendar so pregraje, ki so ostale, morda nevarnejše od odkritega političnega in socialnega nasilja nad narodom.

Medtem ko ima starejša generacija vsaj nekaj vpogleda v svet zunaj meja in v pretekli razvoj, je sedanji, mladi generaciji zaprta cela vrsta poglavij, ne le iz slovenske preteklosti in polpreteklosti, temveč tudi iz svetovne. Mladina ve in čuti, da ji nekaj prikrivajo; v svojem naravnem bistroumju doznava, da je pravica močnejšega ali srteča zmagovavca po svoje narekovala zgodovinarjem gotova poglavja slovenske in svetovne zgodovine; je pa brez moči, ker je nesvobodna, da bi te pregraje odstranila, da bi odgrnila zagrinjalo, ki prekriva pravo podobo preteklosti, in se dokopala do resnice.

In v tej svoji nemoči se zateka v pasiven odpor, ki se kaže v popolnem nezanimanju za družbena in politična vprašanja, o čemer dan za dnem tarnajo na svojih sejah stari komunisti. Kaže se ta odpor mladine v brezcilnosti in celo obscenosti, ki vdira v slovensko sodobno literaturo; v „kozlanju na Marxa in Lenina“ in celo v nekem kulturnem nihilizmu, ki skuša najti oporo v nekaterih manj pozitivnih pojavih zapadnega življenja. In slednjič se kaže ta odpor v nekaterih pogumno in precizno zapisanih besedah in stavkih, ki direktno obtožujejo današnjo socialistično stvarnost v domovini ter so nato z vso naglico pokopani v poplavi uradne, lojalistične kritike, avtorji sami pa postavljeni pred sodišče.

Tu in tam bo v slovenskem časopisju 29. oktober verjetno omenjen; priznan pa mu bo samo tisti pomen, ki je v skladu s težnjami in računi sedanjega režima v domovini. S stališča poklicnih revolucionarjev je predstavljal 29. oktober in znani pohod na Kongresni trg v Ljubljani samo blede manifestacije buržuazije, ki je sicer dosegla nek namen, vendar samo vsled splošnih političnih prilik tistih dni.

Politična emigracija pa je prezaposlena z iskanjem neke lastne podobe ter se spušča v neoriginalno eksperimentiranje, pozabljajoč pri tem na osnovno dejstvo 29. oktobra, ki je v tem, da morejo in morajo odslej o slovenski poti in podobi odločati samo slovenski ljudje, pa naj bo potem že taka ali drugača.

Povedal je resnico

Zadnja leta mnogo naših ljudi, med temi tudi nekateri bivši domobranci, odhajajo v domovino na obisk. Nočem se spuščati v pravilnost ali nepravilnost takih obiskov; mnogi imajo gotovo opravičljiv razlog za odhod, so pa gotovo tudi taki, ki hodijo tja razkazovat le svojo baharijo in pa v Ljubljano gledat na uro. Teh zadnjih moralno gotovo ni mogoče nikakor opravičiti, ker nehote naredo poklon rdeči oblasti, ki je za nas še vedno oblast zločincev, ki so brez sodbe poklali cvet slovenske mladine.

Skoro vsi obiskovavci domovine vedo povedati, da se jim ni nič žalega zgodilo, vsi se znajdejo v družbi bivših domobrancev in navadno v gostilni skupaj udrihajo po oblasti, kateri oblast uhaja iz rok. To zabavljanje se za one doma že zdi verjetno, emigrantom pa take korajže nihče, ki jih pozna, ne bo pripisoval. Tisti, ki odhajajo "k spovedi" na Ozno, navadno tudi med nami niso posebno navdušeni protikomunisti, in če so zajci v svobodnem svetu, sploh ni misliti na to, da bi npr. v Ljubljani ali v Kranju odpirali usta. Glavna skrb vseh je, da svojo kožo spet srečno odnesejo čez mejo in mirno zaspe.

Prav malo jih je, ki priznajo, da so jih klicali na Ozno in jih zaslišali. Tega ne govore ali iz sramote, ali zato, ker še mislijo na drug obisk; možno pa je tudi, da molče, ker se nočejo izdati, kako so se na račun koga drugega "izvijali".

Te dni pa sem le slišal o nekom iz Kanade, ki je po vrnitvi takole dejal:

„Mene so dvakrat klicali na Ozno. Hoteli so me pripraviti na to, da bi šel na radio govorit, kako žive ljudje v Ameriki. Nisem šel. Kaj vse so me spraševali, ne povem, ker tudi drugi ne povedo, čeravno so vsi klicani na zaslišanje.“

Tako je spet eden več, ki je potrdil, da rdeča oblast emigrante še vedno zasleduje in jih kliče na zagovor. Nihče ne more in ne sme obsojati vseh od kraja, so pa med temi romarji brez dvoma tudi taki, ki na zaslišanju povedo, kako se imamo v Ameriki in kaj delamo.

ČIM BOLJ TONE ČAS V ZGODOVINO, TEM BOLJ VELIČASTEN POSTAJA LIK SLOVENSKEGA DOMOBRANCA, KI JE ZA ZGLED VSEMU ČLOVEŠTVU O PRAVEM ČASU ZASTAVIL VSE — TUDI SVOJO ČAST — ZA BOGA, NAROD, DOMOVINO

Karel Kordiš

NA PREVISU

(Pleterje 1942—1943)

Kartuzija in njeni prebivalci smo bili še vedno v božičnem razpoloženju. Iz oddaljenih krajev so prihajali sorodniki legionarjev, da voščijo svojim in poznanim Novo leto; seveda so bili med njimi tudi taki, ki bi radi videli, kje in kakšen je ta samostan. Vsem obiskovalcem je bil kraj všeč, toda bili so istega mnenja: ne bi radi dalj časa ostali v tej grapi, še manj pa med zidovi, od koder ni bilo videti drugega kot nebo nad nami. Kot se je kasneje izkazalo, so pravilno ocenili ta zares čuden kraj, ki verjetno celo gorenjski Kropi dela konkurenco.

Med naletovanjem snega, katerega je zapadlo že okoli pol metra, smo v miru pričakovali Silvestrov večer. Obujanje spominov in veselje razpoloženje pa so nam pretrgali rezki strelji in vpitje, ki se je slišalo od Pirkovičevega mlina. Mlin je bil okoli tristo metrov od obzidja; toda po poti je bilo okoli deset minut.

Takoj po streljih nas je okoli petnajst vojakov odhitelo tja. V streljih smo se spustili v graben ter obkolili mlin; toda bilo je že prepozno. Eden od vojakov, ki je bil tam, nam je na hitro začel vpiti, kaj se je zgodilo. Iz hiše pa se je slišal jok "brihtnih" Pirkovičevih deklet.

V sredini sobe je v mlaki krvi ležal zaklan legionar Jernejčič Jože. Ker je bil še pri življenju, smo ga hitro položili na ročne sani. Toda ob toliki izgubi krvi je ravno pred samostanskim vhodom izdihnil. Bil je zaboden ravno nad srcem. Ostalim trem se ni ničesar zgodilo.

Niti domači niti naši vojaki niso mogli razložiti kako je pravzaprav bilo. Vedeli so samo to, da so komunisti vdrli skozi okno in vrata in da so bili verjetno terenci (sorodniki). Naši fantje se niso mogli niti braniti, ker so imeli puške obešene ob peči; in ker je nekdo v zmešnjavi razbil luč, so napadalci brez sledu izginili neznanu kam. Ob naletavanju snega so bile tudi vse druge sledi zabrisane, tako da je bilo nesmiselno to noč iskati morivca.

Umrli Jernejčič Jože je bil študent iz Ljubljane. Rojen verjetno leta 1922. Njegov oče je bil uslužbenec pri železnici in je bil tudi med pokojnimi. Jože je vstopil k legionarjem v št. Joštu pri Stopičah ter je bil dodeljen Oran-ovi desetiini, katera se je v vseh bojih odlikovala po svoji hrabrosti in neustrašenosti. Le škoda, da so nekateri pozabli, kaj nas je

učil Iztok: „Momci! Danas je još opasnije. Čuvajte se! Nemamo da gubimo ni jednoga vojaka!“

Že pred tem dogodkom so nas okoličani opozarjali naj ne hodijo vojaki ponoči v mlin na “kratek čas”, ker se šušlja, da terenci nekaj pripravljajo in so verjetno tudi ljubosumni na “bele”. Ob mrtvem tovarišu smo to noč sklenili, da bomo bolj pazili na terence in vaške zaščitnike. **Mihelič Franc — Bažant** se je pa celo zarotil, da ne bo miroval preje, dokler vseh krivcev ne dobimo v roke.

Tako smo ob mrtvaškemu odru in prižganih svečah začeli Novo leto 1943.

Naši fantje so bili že visoko v Gorjancih, ko so se sem in tja v dolini začeli oglašati le redki, slavni št. Jernejski petelini. V kolikor jim ni zavila vratov strahovita prebožična lažka ofenziva, so pod terorjem ljubosumnih gospodinj uživali internacijo v kurnikih, da tako vsaj nekateri dočakajo svobodne dni, ko se bo zopet prešerno razlegala pesem:

„Lepšga kraja ni kot je št. Jarn,
lepšega ptiča ni kot je petjahn.“

Iz obrobnih vasi pa jim bodo odpevali bojeviti fantje tisto o „Lepih Podgurkah.“

Verjetno, da so se častiti menihi naselili v tistem skritem kotu št. Jernejske doline, da so lahko tam v zbranosti čistili Boga in imeli mir pred strašnimi petelini in njihovimi gospodarji, ki so se včasih udarili s “podgurci”, da je tekla kri kot nekoč na gališki fronti. Ob neki priliki so celo podgurski razbojniki razorožili št. Jernejsko “žandarmerijsko stanico.”

Odkar pa so v to preljubo dolino prišli “zeleni vojaki” in za njimi “osvoboditelji” ter je od nekje celo prhrumela “bela garda”, v Pleterškem samostanu ni bilo več miru. Razni “grali.”: zeleni, rdeči, plavi, beli itd. so skriti samostan spremenili v pravo internacionalno “Casa Blanca” in sam Bog vedi, kaj bo še prišlo nad Kartuzijo...

Ako bi še živel učeni Valvazor, da piše novo zgodovino, bi se prav gotovo odselil... Ker se v tem Babilonu ne bi več znašel.

Ob mraku so se začele vračati patrolne trojke. Le malo jih je ostalo zunaj in so se vrstile šele čez nekaj dni. O partizanih ni bilo nobene sledu. Edino pri Gracarjevem Turnu je bil ujet en komunist. Kot je povedal je bil mornariški podoficir in se je tudi udeležil bojev, ko so „slovenski komunisti gradili svobodo špancev“. Akoravno je bil „malo več“ je bil tako garjast, da so imele uši svoja sprehajališča kar po tunelih. Dejal je, da je bil skrit pri nekem zaščitniku, da se ozdravi. Bil je tam od tiste hude bitke med „belimi in partizani“. Ker kasneje ni prišla na ogled nobena brigada, je šel od časa do časa na sprehod. Ni si pa nič mislil, da so beli v bližini, ker mu zaščitnik ni tega nič omenil. Z njim se je skrival še neki drugi tovariš, toda je pred drži odšel domov na Hrvaško. Res žalosten pogled na tega „španskega borca“.

Tudi patrola, ki je šla proti Škocjanu, se je srečala z dvema tovarišema. Ker nista izgledala preveč navdušena, sta bila takoj izpuščena. S „smrtjo fašizmu — svoboda narodu“ sta nato nadaljevala svojo pot. Ko so jima civilni kasneje povedali, s kom sta imela opravka, se nam je prihodnjč eden od njiju celo z vso opremo pridružil. Drugi pa se je bal, ker so govorili, da vse pokoljemo.

Ko so bile dokončane obleke za zimske patrole, se je odkrivanje zaščitnikov in terencev šele zares začelo. Noč in dan. Po ves teden so nekatere trojke ostale zunaj postojanke. Kadar je bilo potrebno smo se legionarji „prelevili“ v partizane in v pogovoru z zaščitniki postali najbolj navdušeni Stalinovi tovariši.

Kot je bilo lahko že v začetku ugotoviti, večina zaščitnikov ni bilo preveč navdušenih za „novo svobodo“. Ker pa so jih terenci zato postavili jim ni ostalo drugega kot izvrševati naročeno: paziti na „belo gardo.“

Večina teh mož so postali kasneje navdušeni Slovenski Domobraneci.

Med generali, ki so obiskali Pleterje, kot sem že omenil, je bil tudi naš „slovenski general“!? Že več tednov pred njegovim prihodom je bilo vse pripravljeno za sprejem. Poveljnik Milan Kranjc si je mnogo prizadeval, da je bila tako imenovana „elita“, ki je štela štirideset mož, prvovrstno oborožena in ob vsakem trenutku na mestu. Med to elito, kateri se je reklo tudi „štabni vod“, so po ne vem kakšnem naključju vtaknili tudi mene.

V načrtu je bilo, da bo „elita“ spremljala generala v Mihajlovičev glavni stan, ki se je nahajal nekje v Bosni. Zato smo bili za takšno ekspedicijo tudi vsi primerno oblečeni in izvežbani, da ne bi dejali tam, da smo Kranjci kar tako.

Nekega dne je pričakovani general res prišel. Navidez je izgledal kakor kakšen lesni prekupčevalec. Med prtjago, ki jo je imel, je bil tudi kovčeg, napolnjen z bankovci — dobre valute. Verjetno, da je imel general namen v Bosni nakupiti hrastovih „švelerjev“, da bi, ko bi se vrnil, popravili v zrak spuščene železnice, katere so s pomočjo prisilnih desetih in stotin ljudi razdejali „Stalinovi osvoboditelji.“

O pogledu „elite“ je bil general nad vse zadovoljen. Z vsakim se je lepo po domače razgovarjal. Zanimal se je za družine vojakov, od kje je kdo doma in podobno. Med prtjago je imel tudi darila za vsakega posameznika. Meni, ki sem se vedno zanimal za „specijalko“ je podaril najmodernejši kompas. Vsi znaki na njem so bili zaznamovani z Radium materialom. V odsevu premičnega jeklenega ogledala je bilo tudi v temi zelo lahko določiti pravi položaj. Z darilom sem bil tako zadovoljen, kot da mi ga je prinesel sam Sv. Miklavž.

Po nekaj dneh počitka so se oficirji le zopet pojavili. Kaj so imeli toliko časa opraviti z generalom, nam je bila že ugaanka. Po večerji nam je bilo javljeno, da gremo po polnoči v akcijo, ker bi rad videl, kako se obnese „njegova elita“.

Po polnoči je res krenila naša skupina na Gorjance. V polni tišini smo prešli vas Vodenice in se vzpenjali proti vrhu. Po raznih gozdnih potih smo prispeli do vrha in nato krenili proti zapadu. Po približno enourni hoji smo se ustavili ter med počitkom „zajtrkovali“. Ko je bila natančno ugotovljena smer, smo v koloni krenili naravnost navzdol ter se bližali drugi točki, kjer smo se razdelili v dve skupini. Po zadnjih in natančnih navodilih smo počakali, da se je začelo daniti, ker bi bilo spuščanje v dolino po tistih strmih in ostrih grebenih v temi zelo nevarno. Ako bi kdo spódrsnil, bi letel naravnost navzdol in se ne bi ustavil prej kot na dnu grape; seveda z razbito glavo. V nekaterih krajih smo drseli kar po vseh štirih. Dobro, da je bilo stam in tja kako grmičevje, za katerega smo se oprijemali.

Za g. generala je bilo bolj enostavno. On ni imel druge opreme kot pištolo, daljnogled in popotno palico. Tudi torba s specijalkami mu ni bilo treba več odpirati, ker je bila vas, kamor smo bili namenjeni, že dobro vidna. Daleč v levi smeri pa so bili opaziti tudi obrisi gradu Gracerjevega Turna.

Ker je bilo še zgodaj, ni bilo v vasi videti živo duše. Mislili smo že da smo zastoj napravili tako dolgo pot, ko je nenadoma na desnem krilu zaropotalo, kot da se je usula toča. Ker je imelo Kranjčevo krilo, kjer je bil tudi general, boljši teren — so nas nekoliko prehiteli. Pohiteli smo preko čistine, da obkolimo zapadno stran vasi; toda nismo bili dovolj urni. Po nekem med njivami usekanem kolovozu smo videli le razkrite glave bežečih partizanov. Končno se nam je le posrečilo zapreti obroč. Med tem časom so naši od vzhodnega dela, kjer je bila vzpetina, preko nas streljali za bežečimi. Preko nas je cvililo in vreščalo, kot da se je usul roj čebel.

Ko so ostali tovariši videli, da nimajo več izhoda, so se obrnili ter bežali nazaj v vas, kjer so se poskrili na vse mogoče načine. Neka „tovarišica“ je pometala v neki hiši in je trdila, da je domača hči. Kjer je bila pa tako „ljubljska“, se je izkazalo, da je bila poklicna bolničarka iz Ljubljane. Bila je tako navdušena, da nas je zmerjala z belimi svinjami. Debela je bila pa tudi, tla je prav gotovo tehtala več kot en cent, in tudi Pleterje je že dobro poznala.

Že po bitki je od nekje padel strel, ki je zadel domačina, deseterja Gorišek Jožeta naravnost v čelo. Bil je takoj mrtev. Zaradi tega smo vsi vas natančno preiskali in dobili več skritih partizanov, mnogo materiala in opreme ter seveda tudi že omenjeno tovarišico.

Ko smo mrtvega Goriška položili na voz in na druge vozove naložili partizansko zapuščino, smo krenili proti postojanki. Med potjo so se v vaseh ljudje poslovili od mrtvega domačina. Ujeti partizan; so pa vzklikali „tovarišu Stalinu in novi svobodi“.

Kaj je dejal general, ker smo razbili to zagrizeno sršenovo gnezdo, ne vem. V Pleterjih pa nas je že čakalo, skoraj bi dejal: „Pogrebno kosilo“.

ZAČETKI, RAZVOJ IN ORGANIZACIJA RDEČE VOJSKE V SLOVENIJI

(Nadaljevanje)

Selitev partizanske glavne komande

V zvezi z razvojem v partizanstvu spomladi leta 1942 je omeniti, da se je tedaj selil na teren tudi glavni štab in vodstvo NOB. V Tisovec v Dobrepoljski dolini so dospeli komandant Leskovšek, komisar Maček in Baebler. Tam so se jim pridružili okoli 20. maja tudi člani IOOF, Kidrič, Fajfar, Kocbek in Rus, Kardelj in del štaba pa je še vedno ostal v Ljubljani, od koder so prihajale vse direktive. V začetku poletja sta odšla tudi ta dva in del štaba in na teren so poslali tudi dr. Marjana Breclja, da organizira sanitetno službo v partizanski vojski.

Ta selitev štaba in izvršnega odbora je značilna za tedanji razvoj. Partija je s tem dala poudarek na vojaško organizacijo in začela s pritiskom na partizanske enote za razširjenje aktivnosti. Ena od prvih nalog štaba na terenu je bila reorganizirati svojo rdečo vojsko, ji dati značaj dobro organizirane skupine in povečati njeno številčno stanje.

V zvezi s to nalogo in zaradi šibkosti in nezmožnosti slovenskih partizanov, je glavno poveljstvo tedaj sklenilo, da je nujno potrebno vzpostaviti stike s hrvaškimi partizani in potem z njih pomočjo ukrotiti slovensko prebivalstvo ter ga prisiliti v partizane. III. oziroma V. grupa odredov je dobila nalog, da te stike čimprej vzpostavi. Jaka Avšič, namestnik komandanta glavnega poveljstva, in Aleš Baebler sta odpotovala na Hrvaško in tam vzpostavila kontakte s komandantom V. zone Veljkom Kovačevićem. Na tem sestanku, ki se je vršil v začetku julija, je bil sklenjen dogovor s Hrvati, da bodo le-ti preko Gorjancev prihajali v Slovenijo in vojaško podprli slovenske partizane v vseh akcijah, kadarkoli bo potrebno.

Skupaj s hrvaškimi partizani so tedaj začeli tudi z organizacijo partizanske bolnišnice pri Prezidu, ki naj bi služila tako hrvaškim kot slovenskim partizanom.

V kasnejših dogodkih se je dokončno pokazalo, da partizanske enote v Sloveniji niso bile v stanju izvršiti kakršnekoli večje akcije in so se vedno zanašale na pomoč Hrvatov. Že poleti in v prvih jesenskih mesecih sta glavno poveljstvo in Kardelj naprosila Tita, da pošlje v Slovenijo vsaj eno ali dve hrvaški brigadi, ker se je razširilo delovanje in predrznost "belogardistov". Tako že septembra srečamo v Beli Krajini 1. Kordunaško brigado. Tej se je kasneje pridružil še Žumberaško-Pokupski odred, ki je

operiral na področju Gorjancev. Te hrvaške enote je glavno poveljstvo slovenskih partizanov uporabilo za napad na slovensko ilegalno skupino, ki se je zadrževala pri Gracarjevem turnu pod Gorjanci. V tej borbi, septembra 1942., ki je trajala skoro 8 ur, je sodelovala le peščica slovenskih partizanov iz Belokranjskega odreda.

Hrvaški partizani so bili mnogo bolje opremljeni kot slovenski in vojaško tudi bolje organizirani. Prav tako je bila njihova napadalna sila močnejša in se s slovenskim partizanstvom ni dala primerjati. Zastonj pa so se hrvaški partizani zaletavali v ilegalce, ki jih je vodil kapetan Milan Kranjc. Slovenski borci so v številnih juriših pognali Hrvate v Gorjance in preko hrvatske meje.

Italijanske ofenzive

Italijanske okupacijske oblasti so prvič v večjem obsegu reagirale na partizansko izzivanje v drugi polovici julija 1942. Ta ofenziva je bila za partizane skoro porazna. Razbita je bila **Notranjska grupa**. Mnogo partizanov je tedaj dezertiralo in le peščici je uspelo zbežati na Dolenjsko. Istočasno so Italijani napadli tudi Kočevski Rog in razbili partizanska gnezda. Partizani so se raztepli na več strani in bežali, kamor je kazalo. Tako se je zgodilo tudi z glavnim poveljstvom, del katerega je zbežal v Krim, del pa na Gorjance. Vzhodno-Dolenjski odred je bil razbit, kot tudi del Krškega odreda.

Kljub italijanski nesposobnosti in slabem manevriranju, je bilo v tej prvi ofenzivi partizanstvo v razsulu. Njihovo številčno stanje se je znižalo skoro za 50 odstotkov. Mnogo jih je padlo, ostali pa so se raztepli ali dezertirali. Ta prva ofenziva je dokaz, da bi Italijani že leta 1942 lahko popolnoma uničili partizanstvo, če bi le hoteli; toda to ni bil njihov načrt.

Komunisti so po tej ofenzivi videli, da bo treba znova začeti. Vrgli so se zlasti na politično delo in na propagando. Potrebno je bilo z lažmi preslepiti ljudstvo, da se je kljub strašnemu trpljenju zopet dalo mobilizirati. Takoj po tej ofenzivi je glavno poveljstvo zelo kritiziralo svoj komandni kader. V posebnem povelju je poudarilo, da so partizanski komandanti v veliki meri izgubili sposobnosti pravih partizanskih voditeljev. Istočasno je glavno poveljstvo začelo z reorganizacijo komandnega kadra in svoje "vojske". (Glej Mikužev "Pregled zgodovine NOB v Sloveniji" knjiga II.)

Prvi udarec na partizansko vojsko je bil gotovo učinkovit, ker komunisti sami toliko o njem pišejo. Tito je Kardelju v posebnem sporočilu naročil, da kljub težavam pod nobenim pogojem ne smejo izprazniti teritorija; vsaj manjše enote naj ostanejo na terenu. O tej ofenzivi je Kardelj v posebni depeši obširno poročal tudi Kominterni.

Po ofenzivi je nastala reorganizacija. Čeprav ni bilo zadostnega mo-

štva, je partizansko poveljstvo formiralo večje vojaške enotne **brigade**. To je bilo potrebno tako iz propagandnega pogleda, kot tudi zaradi nujnosti povezati partizanske raztresene enote v večje premične skupine, ki se bodo mogle zoperstaviti napadalcem. Začeli so zbirati raztepane skupine, ki so prihajale po ofenzivi na preje določena zborna mesta.

Najprej so formirali **Tomšičevo brigado** in to povečini iz ostankov **Notranjske** grupe. Nato so formirali še dve brigadi: **Gubčevo** in **Cankarjevo udarno brigado**. Po uredbi naj bi te brigade imele po tri bataljone, bataljon pa po tri čete. Četa 40 mož, brigada pa ne več kot 380 mož. Končno je bila formirana še brigada **Ljube Šercerja**.

Poleg brigad, ki so bile podrejene glavnemu poveljstvu, je glavno poveljstvo formiralo še **Vzhodno** in **Zapadno-Dolenjski odred** ter **Notranjski odred**. Prvi komandant Tomšičeve brigade je bil **Ivan Jakič**, politični komisar pa **Mica Šlander**, nato pa **Ivan Kavčič**. Za prvega komandanta Gubčeve brigade je bil imenovan **Edo Mihevc**, komisar pa **Lado Ambrožič**. Cankarjevi brigadi je bil odrejen za komandanta **Dr. Marjan Dermastja** — **Urban Velikonja**.

Pozimi so bile formirane tako imenovane **zone**. Mobilizacija je zaradi popolnega sodelovanja italijanskih okupatorskih oblasti kar dobro uspevala in tako se je moštvo vsaj nekoliko pomnožilo. Zone so bile **Dolenjska zona** z Gubčevo in Cankarjevo brigado; **Notranjska** s Šercerjevo in Tomšičevo brigado. Tretja je obsegala **Primorsko** in kasneje formirano **Prešernovo brigado**. Ta formacija je bila predzadnja stopnja pred formacijo divizij in korpusov, kar pa je sledilo šele koncem leta 1943.

Reorganizacija glavnega poveljstva

Italijanska ofenziva in razkroj v partizanskih vrstah sta bila tudi razlog za popolno reorganizacijo glavnega poveljstva. Reorganizacijo je zahteval IOOF in izvedbo prepustil komisarju glavnega poveljstva **Mačku**. Glavni namen te reorganizacije je bil povečati operativno sposobnost poveljstva in vojske sploh in uvesti tesnejšo povezavo s političnim delom.

Za novega komandanta je bil imenovan **Ivan Maček**, za komisarja **Boris Kidrič**, za namestnika komandanta **Jaka Avšič** in v štab dodeljen tudi **E. Mihevc**. Za pomočnika političnega komisarja so bili imenovani: **Brilej**, **Pavšič** in **Vrhovc**, od teh je bil Pavšič iz vrst krščanskih socialistov, vsi ostali pa komunisti. Dotedanji komandant **Leskovšek** je bil kooptiran v IOOF kot vojaški referent.

Prva in glavna naloga novega poveljstva je bila uničenje protipartizanskih enot in likvidacije onih, ki ne soglašajo s komunisti. Pri tem delu in tej edini najvažnejši funkciji naj se poveljstvo tesno nasloni na hrvaške partizanske enote in s pomočjo njih doseže cilj. Skratka vsa navodila in vse operacije in operacijski načrti so bili tedaj usmerjeni izključno proti "beli gardi", dočim se okupator komaj omenja. To se najjasneje iz-

raža v pismu, ki ga je Kardelj poslal novemu komandantu Mačku. (Mikuž II. del str. 148.)

„...Belo gardo uničujte neusmiljeno! Zapeljane kmete, ki se v naprej javijo in oddajo orožje, izpuščajte, toda tiste, ki se bodo uporno borili, postreljajte... Duhovne v četah vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelektualce itd. ter zlasti tudi kulake in kulaške sinove. Naš položaj tu je zanič. Če nam ne bo uspelo poboljšati stanja, se bomo morali umakniti. Kam? Misli in gradi, drugače se pa utegne zgoditi, da bomo s treskom zgrmeli. Pošljite čimprej brigade v bližino Ljubljane, da tu očistimo belo gardo. Tu je najtežje, ker je tu naš živec...“

Tako torej piše Kardelj in je vsak komentar k temu nepotreben.

Tako je partizanska vojska s tem odlokom v začetku oktobra 1942 prešla popolnoma pod komando partijcev in svoje delovanje usmerila izključno proti vsem, ki niso soglašali s partijo in njenimi načrti, torej proti Slovenskemu narodu kot takemu. Vse operacije od tu dalje bi se lahko za beležile kot boj proti edinicam, ki so bile protikomunistične. Kljub temu pa, če izvzamemo Suhor, komunisti niso imeli uspehov v svojih številnih napadih na VS in enote bataljonov Legije smrti. Šele ob italijanskem razsulu se je situacija temeljito spremenila za kak mesec dni.

Novo poveljstvo je uvedlo tudi vojaško šolo za vzgojo podoficirjev in oficirjev. To šola je bila nekaj časa v Kočevskem Rogu, nekaj časa pa v Gorjancih. V njej so imeli instruktorje delegate, ki jih je Tito poslal v Slovenijo. Komandant šole je bil poročnik Tamaskovič Rajko, njegov pomočnik pa Malnarič Jože. Ti tečaji so trajali le nekaj tednov in v prvi vrsti za podoficirje. Za "višjo izobrazbo" so kandidate pošiljali v Bihač, Jajce ali Travnik. Na teh tečajih, ki so bili vse drugo kot vojaškega značaja je bil poudarek na politični vzgoji. Prav radi tega so načelno odklanjali oficirje-strokovnjake. Prvenstvo in komandno imenovanje so dobili tisti učenci, ki so se izkazali po divjosti, okrutnosti in revolucionarnem duhu, in seveda, kar je bilo najvažnejše, po absolutni vdanosti partiji. Tako so uspeli izbrati za komandante in komisarje ljudi, ki so bili izvržki človeške družbe, najslabši človeški material. Tistim partizanom, ki so te lastnosti kazali že prej, ni bilo treba v šolo, pač pa so avtomatsko postali kandidati za komandni kader.

Partizanska taktika in opredelitev

Partizani prave vojaške taktike sploh imeli niso, kar potrjuje način njih šolanja in kar potrebujejo tudi pisci, ki opisujejo okolico štaba ob Titu in z njim na čelu. Zato je tudi razumljivo, da ni bilo markantnih voja-

ških uspehov. Če so sprejeli borbo, so se tolpe držale, to pa le zato, ker so za položaji stali politični komisarji s pištolami v rokah, ki so ustrelili vsakega, ki se je hotel umakniti. Taktičnih umikov ni bilo in s_o se v borbah vedno razbežali, dobesedno raztepli na vse strani in jim je vzelo lep čas, da so bili v stanju razbite sile zopet zbrati. Funkcija komisarjev je bila ljudi prisiliti v boj in kadar je bil cilj težaven, kot recimo napad na Legijo smrti pri Krki, so borce najprej opijanili, nato pa so jih komisarji pognali v boj in v smrt. Imeli pa so eno pozitivno stvar in ta je bila čut za ponovno zbiranje. Poznali so teren in imeli so vedno navodila, kje se je treba p_o borbi zopet zbrati.

Napadi na VS, Legijo in kasneje na domobranske postojanke so imeli v prvi vrsti propagandni značaj. Na napad so se dobro pripravili. skoncentrirali čim močnejšo silo in predhodno minirali ceste, stavbe itd... Miniranju in rušenju poslopij so se dobro privadili. Tudi pri juriših so tvegali mnogo, čeprav brez vsakega haska. Toda v prve vrste so vedno nagнали mobilizirance, za katere jim itak ni bilo dosti. Le redko se je zgodilo, da je v kaki borbi padel višji funkcionar ali celo politični komisar.

S težkim orožjem vse do italijanske kapitulacije niso znali upravljati; le kadar so imeli hrvaške partizane s seboj, je bilo bolje. Vendar so že zgodaj začeli tečaje za upravljanje topov. Te je vodil M. Zaplotnik.

Zanimivo je, da so dobro organizirali preskrbo hrane in skrivališča zanje, dočim je oborožitev bila slaba in nepopolna. Že v letu 1942 pa najdemo skrivališča orožja in hrane, ki je po izjavah članov IOOF bila namenjena za tedaj, ko bodo partizani nastopili boj proti Angležem, ko se bodo ti izkrcali na Balkanu. Voditelji komunistov so skrbeli za to, da je vsak komandant, tudi bataljonski, bil vpisan v partijo, komisarji, tudi najnižji, so pa itak bili vedno partijci. Vendar številčno stanje partijcev ni napredovalo tako, kot so hoteli.

Vojaške stopnje so bile po vzorcu sovjetskih. Kako tudi ne; saj je to bila "RDEČA VOJSKA V SLOVENIJI"! Stopnje so bile: praporščak, podporočnik, poročnik, kapitan, major, podpolkovnik, polkovnik, general, generalmajor in maršal. Imeli so dvojno formacijo in to NOV in PO. V PO naj bi bili vsi partijci, dočim naj bi v NOV tudi nepartijci, vendar ta razpredelitev ni uspevala.

Ureditev in politična opredelitev vojske kaže, da je to bila rdeča vojska, ki je bila preko radijske postaje, katere se je Kardelj vestno posluževal, v stalni zvezi s Kominterno. Vse druge krilatice o OF so bile le krinka za zavajanje ljudi. Edino, kar na zunaj to vojsko ni označevalo za rdečo vojsko, s_o bili znaki na kapah triglavkah. To pa je bilo odločeno zato, ker je bilo preveč razburjenja, ko je tako navodilo prišlo iz Titovega glavnega stana.

(Sledi)

Gradivo za zgodovino Turjaške tragedije

Ob 25-letnici turjaške tragedije protikomunističnih vaških stražarjev nam je **dr. Stanko Kociper** dal v objavo naslednje izvirne zgodovinske dokumente iz arhiva, ki ga je rešil. (Op. ured.)

I.

Dne 15. IX. 1942 me je načelnik štaba XI. Korpusa, polkovnik Gallo klical in me vprašal, če bi hotel prevzeti sestavo MVAC za Ljubljano. Kot prvi sta tej organizaciji pristopili Straža in Slovenska legija. Kako je bilo organizirano in izvedeno 21. XII. 1942, se je videlo; kako pa se je izteklo, smo občutili. Že takrat mi je bil sumljiv takšen postopek oblasti ter sem sumil, a nisem mogel verjeti, da je to zahrbtno delo, delo visokih italijanskih oblasti. Zato je bila ljubljanska MVAC že 1. II. 1943 razpuščena, a 1. IV. 1943 je pod pretvežo, da je samo začasno, morala oddati tudi orožje.

V tem času, to je od septembra 1942 do februarja 1943 so v tej ljubljanski protikomunistični akciji vidno in uspešno sodelovali kaplani gg. Malovrh, Duhovnik, Križman in Godina ter gg. dr. Šmajd in odvetnik Stare Miloš.

Ko je bilo konec ljubljanske MVAC (1. 4. 43), me je čez nekaj mesecev zaprosil Križman v imenu protikomunistične akcije, če bi hotel tej akciji stati ob strani z nasveti v vojaških vprašanjih. To sem rad obljubil. Kmalu pa sem opazil čudne stvari. Vprašali so me le vsake svete čase za kak svet in še to vedno po drugem človeku. Kot sem opazoval, mojih nasvetov niso tako izvrševali, kakor so bili izrečeni. Za največjo večino stvari me pa sploh niso vprašali. Napram ljudem pa so me razglasili kar za celokupnega poveljnika. Na svoja tozadevna vprašanja nisem dobil odgovora. Zaradi tega sem hotel večkrat pustiti stvar, naj gre svojo pot, a me je vedno zadrževala misel, da gre končno le za protikomunistično akcijo. Občutil sem da ne želijo, da pridem bliže njihovim organizacijskim tajnostim odn. da bi se spoznal z gotovimi stvarmi. Pripominjam, da od vseh zgoraj navedenih gospodov nihče ni bil vojak, da pa so silno mnogo vedeli povedati o vseh mogočih strokovnih stvareh in jih kar na lastno pest reševali.

Tako je šlo do 26. VII. 1943. Po Mussolinijevem padcu sem izdelal za vse vaše straže načrt, kako naj postopajo za primer odhoda italijanske vojske. Kot prva točka je bila navedena razorožitev italijanske vojske, bilo na miren način, bilo s silo. Druga točka je nalagala vaškim stražam, da obdrže red in mir do nadaljnjega z orožjem v roki napram tolpam in da ostanejo na svojih mestih. Ta inštrukcija je nosila šifro "B" in je bila izročena kaplanu g. Duhovniku, da jo je oddal Vaškim stražam.

Ves čas pa so gospodje od politike ljubimkali z neko "ilegalo". Bil sem najodločnejši nasprotnik takega delovanja, ker je samo slabilo moralno vrednost MVAC, ki je bila zaradi italijanske bunkerske taktike zelo oslabiljena. Da ne bi vedel kaj pobleže o teh načrtih, so me držali daleč ob strani. Vse sem zvedel po drugih. Svoje mnenje sem često povedal gg. dr. Žebotu, pok. Česarju in Klavžu. O tem ve marsikaj povedati tudi g. polk. Kokalj in g. kap. Šturm.

Prišel je 9. 9. 1943. Kaplan Križman me je prosil, naj nujno pridem v Rokodelski dom navažno sejo ob 9 uri. Niso mi pa povedali, da je bila že ob 6-ih zjutraj politična seja, kamor nisem bil povabljen. V Rokodelskem domu sem našel zbrane gg. dr. Šmajda, advokata Stareta Miloša, industrialca Avseneka, inž. Sodjo, kaplane Križmana, Duhovnika in Godino, polk. Kokalja in Vauhnika. Takoj je bilo postavljeno vprašanje, kaj je narediti, odn. sploh, kakšen naj bo postopek vaških straž v tej situaciji. Moje mnenje je bilo: vaške straže naj ostanejo zaradi ohranitve reda še naprej na svojih mestih ter mirno čakajo prihoda nemških čet. Nato se je vzdignil g. Avsenek ter avtoritativno zahteval, da morajo VS takoj zapustiti svoja mesta in oditi v hosto. Iznesel je že gotov projekt nekih grup goščarjev. Zopet sem se uprl ter dokazoval zmotu tega postopka. G. Avsenek je nato izjavil, da je to višja politična nujnost. Tega mnenja so bili vsi civilisti, posebno še dr. Šmajd in Stare. Še enkrat sem poskusil utrditi svoje mnenje, pa mi ni uspelo. Nato je g. Avsenek narekoval besedo za besedo v stroj dr. Šmajdu obenem z navodilom, naj VS načeloma partizanov ne napadajo.

Sledeči dnevi so pokazali resničnost moje trditve. Vrhniški konec ni hotel zapustiti svojih postojank in je še danes edini varen. Ostale VS pa so morale doživeti svoj Turjak. Spominjam se, da je bilo kasneje večkrat postavljeno vprašanje, kako naj se vedejo ti ostanki, če se srečajo z nemškimi četami, ki so v raznih krajih razoroževale posadke VS. Pri teh pogovorih so bili navzoči gg. dr. Šmajd, Stare, Križman in inž. Sodja. Trdil sem (polk. Kokalj in pplk. Krener sta mi to vedno takoj pritrčila), da je **samo ena rešitev**: da se VS javijo nemškim četam in se jim stavijo na razpolago. Burja razburjenja je bila odgovor. Zopet sem jim brez uspeha dokazoval svoje stališče. Sam sem napisal posadki Sv. Urha navodilo: „Nazaj na postojanko, takoj se javiti nemškimi oblastem, staviti se jim na razpolago.“ Med tem časom so se iskale „pripravne“ besede, ki naj bi isto povedale, vendar v drugačni obliki, da ne bo kasneje dokumentov! To sem gladko odbil. Isti slučaj se je ponovil, ko mi je kap. g. Cerkvjenik s terena stavil konkretno vprašanje, kaj narediti. Eden gospodov je predlagal: izmikati se nemškimi četom — jaz: javiti se prvemu nemškemu poveljniku in se mu staviti na razpolago. Prvi je to doumeval kaplan g. Križman, za njim precej bolj počasi inž. Sodja.

Dobro se spominjam, da je bilo 14. IX. 1943 govora o tem, da je bilo sklenjeno (kdo? kdaj, kje?), da moram jaz, čeprav sem odločno nasprotoval danim navodilom VS in čeprav sem bil opozorjen na izredno škodljive posledice, takoj osebno na teren, da rešim položaj na Turjaku. Ko sem od-

vrnil, kako to, da naj pojdem jaz, ki sem vendar v naprej povedal, da bo polom, češ, naj gredo tisti, ki so dali zapoved VS, so območnikli. Na moje vprašanje, zakaj nihče od vodstva ne pojde na teren, so mi odgovorili, da sem jaz vojak, ne pa oni. Nato sem jim povedal, naj gredo oni, ki so to skuhali. Od tedaj nisem hotel več imeti stika z njimi.

Opozarjam, da je bila škofljica že 13. IX. 43 zasedena po tolpah, da sploh ne bi prišel, do Vel. Lašč ali do Turjaka, tudi če bi hotel. Saj je Caesar padel že 12. IX. 43 pri škofljici v zasedo.

Še en dokaz: okoli 14. IX. 1943 je izginil iz Ljubljane g. Avsenek, ki je 20. IX. 1943 izjavil v Trstu: „Mi smo pa le naredili lepo goščarsko vojsko.“ Sedaj je v Rimu. Kako pa so trpeli slovenski fantje, ni vprašal, še manj seveda, kako je oblatil moja čast. Okoli 1. ali 2. XII. 1943 sta izginila za njim dr. Šmajd in Duhovnik, kaplan Malovrh pa je moral plačati tujo neumnost s svojo mučeniško smrtjo.

Pa še vedno ni nekaterim zakulisnim, neznanim „junakom“ dovolj, da so spravili eno pričo s pota (polk. Kokalja), morata iti še ostali priči: če ne gre pri generalu Rösenerju, pojde morda pri generalu Rupniku.

Zanimivo je, da je kaplan Križman odšel k generalu Rösenerju en dan za tem, ko je naročil general Rupnik polkovniku Kokalju, naj se oglasi pri gen. Rösenerju, v hotelu Miklič, stvarno za svoj „groš“. Kaj je Križman tam govoril, nisem zvedel. In da je perfidnost še večja, je izjavil Šmajdova senca, župan Paternost, kakor je pač slišal od Šmajda, da se je vprav politično vodstvo potegovalo za sodelovanje z nemškimi oblastmi, dočim so bili vojaki proti sodelovanju!

Svoj „pogum“ sem pač izkazoval od lanskega decembra dalje, ko sem organiziral v Ljubljani MVAC, pa do letošnjega decembra, ko sem hodil brez žepnega nožiča skoro do vseh postojank. Nisem bil pa tam, kjer in kar so povzročili nevojaki, kar oni mislijo, da znajo.

Ljubljana, dne 10. decembra 1943

Peterlin, I. r.

II.

Na gornje poročilo ppolk. Ernesta Peterlina je pripet list, na katerega je gen. Leon Rupnik lastnoročno napisal naslednje:

Tajniku za vojaške zadeve
gosp. fregatnemu kapetanu
Kregarju Janku:

K priloženemu opravljenemu poročilu g. ppolkvk. Peterlina izložite vse, kar Vam je poznano.

28. II. 1944

Rupnik, I. r.

III.

Pisano stališče freg. kap. Janka Kregarja doslej v arhivu ni bilo najdeno. (Kar pa ne izključuje možnosti, da vendarle še obstaja.) Pač pa je poročilu ppolk. Ernesta Peterlina priložen prepis fotokopije navodil vaškim stražarjem z dne 8. 9. 1943, ki ga je gotovo naredil freg. kap. Janko Kregar, kar je v primerjavi z drugimi njegovimi dopisi možno sklepati po črkah pisalnega stroja, ki ga uporabil, predvsem pa po opisu štampljke na koncu navodil.

Fotokopija!

Prepis!

Poveljniku Bataljona

v .....

Z ozirom na novo nastali položaj se VS takoj razidejo.

Postopek je sledeči:

1. Da bi se narodu ohranili ljudje, je potrebno da se
  - a. moštvo VS v starosti od 18 do 26 let takoj odpravi z orožjem in municijo v goščo ter formirajo oddelke slovenskih goščarjev. S seboj odnesti vse avtomatsko orožje in čim več municije.
  - b. starejši letniki ostanejo načelno doma, če pa kdo hoče v goščo, sprejeti jih.
2. Ostanek orožja in municije skriti v varna skrivališča. Orožje dobro namazati! Za skrivališča naj vedo samo poveljnik in trije do štiri najzaneslivejši ljudje. Poedinci ne smejo nositi orožja domov.
3. Do nadaljnih navodil od tu ne ustanavljati nobenih VS.
4. Moštvo, ki odide v goščo, formira sledeče oddelke:
  - a. prvi oddelek slovenskih goščarjev se bo držal v rajonu Krima in Rakitniške planote.
  - b. drugi oddelek v rajonu Snežnika in Javornika.
  - c. tretji oddelek v rajonu Male gore pri Ribnici.
  - č. četrti oddelek v rajonu Polhovgrajskih Dolomitov in Hrušice.
  - d. peti oddelek v rajonu škocjanskih in mirenskih hribov.
5. V prvi oddelek se zbere moštvo bataljonov: B1, B2, J, G, L.
V drugi oddelek se zbere moštvo bataljonov: E, F, S.
V tretji oddelek se zbere moštvo bataljonov: T in V.
V četrti oddelek se zbere moštvo bataljonov: I, O, H.
V peti oddelek se zbere moštvo bataljonov: M, N, N1, P, R.
6. Oddelki slovenskih goščarjev sodelujejo s četniki. Partizanov načelno ne napadati, pač pa sebe in narod energično braniti. Oddelki so v svojem delu elastični, se previdno izmikajo vsem morebitnim udarcem sovražnika.
7. Oddelki goščarjev odpeljejo s seboj čim več živil in živine.
8. Oddelkom poveljuje najstarejši častnik.
9. Oddelki se prvenstveno hranijo preko občine.
Z občinami urediti tako, kakor bi bila stvar nasilno odvzeta.

10. Od italijanskih edinic in vojakov dobiti čim več orožja in municije ter jo vzeti s seboj v goščo in jo varno poskriti.
11. Vsi goščarski oddelki morajo vzdrževati med seboj tesno zvezo. Pokoravati se morajo izključno samo poveljstvu slovenskih goščarjev.
12. Vse dosedanje inštrukcije ostanejo v veljavi.

Na položaju dne
8. septembra 1943.

Štambilja:

Polmesec in tri zvezde v levem vogalu do srede.	
Na sredi:	Desno:
LJUBLJANSKI GRAD	P
	J
	V

Za točen prepis:
(Ni podpisa.)

Natisnjena v zeleni boji

Domobranski pohod - 1944

(Iz 7. številke revije „Slovensko domobranstvo“, dne 26. okt. 1944)

Za dom in rod! Naprej zastava slave,
tja, kjer v gorah se sveti nova zarja!
Na svojih rodnih tleh ponosne glave
mi bomo trdno stali sred' viharja.

Te zemlje svete, ki je samo naša,
nikomur na tem svetu mi ne damo!
Preklet naj bo, kdor v uri tej odlaša
na pot stopiti, koder mi vihramo!

Naprej, naprej, čeprav je strma cesta,
ki nas za soncem vodi skoz daljave!
Nam puška v roki bo družica zvesta
za lepše dni te naše očetnjave.

In kdor morda na svoji poti pade,
omahne naj z besedo samo eno:
Tovariši, strnimo vrste mlade
za to slovensko zemljico ljubljeno!

Kdor pa poziva našega ne sliši,
preklet naj bo, ker mrtev je kot kamen.
Mi bomo gospodarji v svoji hiši
te dni in za vse večne čase, amen!

PO KOMUNISTIČNEM SVETU

Poročevalci svobodnega sveta in še posebej Amerikanci radi površno pišejo o razmerah v državah Vzhodne Evrope. Večina njih se mudi za železno zaveso samo kratko dobo in še v tem času vidijo tam le stvari, ki so za njih pripravljene. Malokateri prisluhne resničnemu glasu naroda; pa tudi ljudem tam ne pride na misel razlagati svoje težave tujcu, ki hlasta le po senzacijah.

Poljedelstvo na Poljskem

Ko se je Vladislav Gomulka, vodilni poljski komunista povrnil na oblast v Varšavi leta 1956, naj bi bilo njegovo veliko delo, priljubljena poteza, da je opustil prisilno kolektivizacijo. Vrnil je zemljo kmetom; ali to prav gotovo ni bilo dovolj. Poljski kmet je pogrešal jamstvo, da bo imel tudi proste roke pri obdelovanju zemlje in prodaji pridelkov. Zato poljedelstvo na Poljskem ni vzcvetelo. Nasprotno, danes je kmetijstvo najšibkejši del poljskega gospodarstva. Še slabše, poljska kmetijska proizvodnja zaostaja celo za proizvodnjo nekaterih komunističnih sosedov.

Najdejo se hitro tudi drugi vzroki za tako slabo stanje. Velik vzrok je delitev kmetij. V zadnjih desetletjih so poljski kmetje delili in ponovno drobili svojo lastnino med naslednike. Rezultat tega je razbita dežela na ogromno majhnih parcel večkrat samo nekaj metrov širokih zato pa na kilometre dolgih. Poljski kmet nima denarja za modernizacijo svojih kmetij, kdo le se čudi da manjka tudi zanimanje. Poljski kmetje uporabljajo samo polovico umetnih gnojil kot njih vrstniki v Vzhodni Nemčiji. Umetna gnojila naj bi ne bila predraga, verjetno pa se pri razdeljevanju dobro gleda, komu se kaj da in koga se enostavno spregleda.

To stanje naj bi bila velika uganika poljskim kmetijskim strokovnjakom. Svoboden strokovnjak bi prišel hitro na dan s pametno rešitvijo. Za zahodnega obiskovalca, ki bi navsezadnje lahko uvidel, kako so tudi strokovnjaki povsem odvisni od stranke in vlade, rešitve seveda ne more imeti.

Lanski september naj bi prinesel veliko spremembo. Centralni komite poljske komunistične partije je posvetil celo zasedanje kmetijskemu stanju in iskal rešitev samo za kmetijstvo. Pokazal je jasno pravo stanje kmetov na Poljskem. Nova merila, ki jih vlada uveljavlja, ne potrebujejo veliko razlage. Kmetje bodo lahko zamenjali zemljo, utrdili in uredili posestva tako, da bodo pripravnejša za obdelavo. Neproduktivne kmete, ki so prestari ali premalo navdušeni, mislijo zamenjati. Starejši kmetje naj bi prodali (!) svojo zemljo državi v zamenjavo za življenjsko pokojnino (kdo se veseli biti državni zapečkar?). In višek vsega, zemlja, ki jo lastnik ne izkorišča dovolj učinkovito, se zapleni.

!Po vsem tem se ne izplača veliko pisati o drugih načrtih poljskih komunistov. V mislih imam kmetijske krožke, zadruge, ki skrbijo za nakup, vzdrževanje in upravljanje traktorjev in drugih poljedelskih strojev. Okoli dva milijona kmetov, to je šestintrideset odstotkov, je združenih v teh krožkih. Dobiček od poslovanja krožkov se uporabi za vzdrževanje zadrughih trgovin, igrišč, lastnih podjetij in strokovnih šol.

Kdo upa v uspeh teh poskusov, kjer ni nobenega znaka, da bo kmet, ki naj streže zemlji ob pravem času in z veliko vmemo pogosto od zore do mraka, upoštevan in cenjen? Kmetijski krožki so daleč od prostovoljnih združenj, na krmilu katerih imajo odločilno besedo navdušeni in svobodni strokovnjaki.

Spremembe na češkoslovaškem

Jugoslavija ni edina komunistična država, kjer imamo liberalne in konservativne komuniste. Romuni so verjetno še naprednejši in te dni slišimo o liberalnih in konservativnih komunistih tudi na češkoslovaškem.

Češkoslovaški liberalci, reformatorji so se trudili že nekaj let, da odžagajo voditelja njihove komunistične partije Antona Novotny-ja. Sedaj je padla odločitev in prvič v šestintridesetletni zgodovini češkoslovaškega komunizma so dali besedo Slovaku, članu državne manjšine. Pokazali so tudi zobe predsedniku vlade Josipu Lenartu. Sprememba na vodilnih mestih naj bi bila ena izmed najbolj dramatičnih prekucev v češkoslovaški vodilni hierarhiji odkar so se komunisti več kot dramatično prikradili na oblast pred dvajsetimi leti.

Anton Novotny je pri svojih trinšestdesetih letih ostal s ceremonialnim mestom predsednika republike. Mož, ki ga je nadomestil kot vodja partije, je Aleksander Dubček. On je sedaj najmlajši komunistični veljak v Vzhodni Evropi; vrgel je s fige tako Romuna Nicolae Ceausescu-a. Dubček je bil vodja slovaške komunistične stranke. Živel je dolgo let v Rusiji in bil šolan pod vodstvom centralnega komiteja sovjetske komunistične partije.

Višja mesta so bila običajno deljena med čehi in Slovaki. Ker je postal Dubček, Slovak vodja komunistične partije, je bila skoraj nujnost da je predsednik vlade Čeh. To je pospešilo zamenjavo Lenarta z Oldrich Černikom. Lenart, Slovak, je napravil velik greh s podpiranjem Novotny-ja. Černik pa je bil šef centralne planske komisije in glavni voditelj sprememb v češkoslovaškem gospodarstvu.

Novotny je preživel Stalina in Hruščeva. V zadnjem času naj bi popustil Slovakom in intelektualcem. Sam voditelj sovjetske partije je prišel v Prago moledovat za njega v decembru. Nič ni pomagalo in popuščanje je prišlo prepozno. Njemu bodo sledili in šli v pozabo mnogi drugi stalinisti (ali ni konservativni komunist prelepo ime za to?) v češkoslovaški vladi in upravi. Nova generacija voditeljev na češkoslovaškem bo nadaljevala delo za dosego nespremenjenega komunističnega cilja na bolj prožen in premeten način.

29. junija 1944 se je Ljubljana plebiscitarno izrekla za svoje slovensko domobranstvo. Po taboru na Kongresnem trgu je bila posnetca pred muzejem gornja slika, en dokaz več da Ljubljana ni bila komunistična trdnjava

Stalin in Novotny sta bila že za njen čas prečkorno peklenska. Hruščev je opravil svoje poslanstvo, začel je mešati zahodni svet s sožitjem, koeksistenco. Njegovi nepovabljeni nasledniki so prišli na svetoven političen oder. Gotovo bomo v prihodnosti slišali mnogo o dobrih delih in spremembah novega liberalnega vodstva na češkoslovaškem ter drugod. To je preračunan komunistični cilj, izkoristiti naivnost nasprotnikov, jih zmešati, uspavati in odpraviti.

Praznovanje na Kubi

Na Kubi se je "zbralo" 250.000 Kubancev pod jasnim nebom na Plaza de la Revolución, da proslave deveto obletnico Fidel Castrovega vladanja. Castro, oblečen v njegovem poznanim kaki kroju, si je ogledal parado 50.000 udeležencev. Študentje so med korakanjem vihteli učbenike, žanjci sladkornega trsa so mahali s srpi in slično, toda izostal je vojaški del. Migi niso brzeli pod azurnim nebom, sovjetske rakete niso rožljale po cestah.

Vojaški del je manjkal zaradi velikega pomanjkanja goriva. Castro je razkril množici, da je vlada bila prisiljena sposoditi si gorivo iz "zlatih rezerv" oboroženih sil. „Kaj naj napravimo s pomanjkanjem goriva,“ je vprašal kosmatinec navzoče. „Hrani gorivo, hrani gorivo,“ je bil od pri-

ganjačev vsiljen odgovor množice. „Vaš odgovor je pravilen,“ je razlagal Castro in tako je stopila v veljavo racionalizacija.

Za Kubance, ki so hočeš nočeš sprejeli že štednjo pri hrani in obleki, dodatno varčevanje goriva ni bilo nobeno presenečenje. Vse se ujema s Castrovim napovedovanjem, da bo leto 1968, leto intenzivnega dela. (podpiranje partizanstva v Južni Ameriki je draga stvar!) Že pred tem slavnostnim govorom je vlada napovedala načrt o neplačanem nadurnem delu in povečanju prostovoljnega dela vseh lojalnih državljanov.

Castro je v devetih letih spravil Kubance pošteno na boben in to kljub sovjetski pomoči. Okoli pet let naj bi Sovjetska Zveza Kubi dajala približno en milijon dolarjev dnevno. Castro pravi, da ga Sovjeti oskrbijo lahko le z omejeno množico goriva. Mnenje tujih opazovalcev pa je, da se je Moskva odločila pristriči peruti temu svojemu arogantnemu, ošabnemu varovancu.

Castrova polomija na Kubi mora zmanjšati njegov vpliv na Južno Ameriko. Veliko trpljenje, mučenje in ubijane Kubancev v vseh teh letih je bilo tudi vse preveč prikrito mnogim. Kdo še lahko piše, da je Castro začel odpor proti Batistu z dvanajstimi somišljeniki (komunisti!)? Nekateri poročevalci se še čudijo in povzdigujejo Castra, da je prišel na oblast in da tam tako dolgo drži. Kako je le mogoče spregledati ozadje, svetovni komunizem, ki so ga imeli ti „maloštevilni partizani?“

Velika množica snega na pravem in nevarnem mestu zdivja v dolino z ogromno rušilno silo. Pri teh naravnih katastrofah se malokdo sprašuje kako je bilo to in ono mogoče. Veliko več mislimo vsi na žalost in ogromno opustošenje, skušamo prepričati ponovitev teh v naprej. Kolikor bližje je človek kraju nesreče, toliko globlje vse doume in občuti.

Preglavice in načrti Tita

Rankovičeva čistka, ki se je začela poleti 1966 na Brionih, naj bi odstranila konservativce iz jugoslovanske komunistične stranke v glavnem pri vrhu. Večini, približno 13.500 izključenih članov, so očitali (sedaj bomo rabili komunistični slovar!) „frakcionizem, etatizem, birokratizem, nacionalistčne in veliko srbske šovinistične tendence.“ V teh dneh so se odločili za čistko pod vrhom, v sredini in globini.

V novoletni poslanici je Tito napovedal oster boj konservativnim elementom, ki naj bi ovirali njegovo predvideno napredovanje. Konservativci, pravi Tito, ustno soglašajo z reformami, ki smo jih začeli sredi leta 1965, v praksi pa temu nasprotujejo na vsakem koraku. V partiji mora biti enotnost pri delu, vendar ne v mišljenju. Na sestankih partije mora biti diskusija, toda ko se večina odloči, se mora manjšina pokoriti. (To visoko pesem pojejo komunisti tam že od časa partizanstva.) Gotovo je hotel veliki maršal, liberalce odvrniti pozornost tudi od svojega potovanja po širnem svetu. Ta potovanja so zelo, zelo draga, jugoslovanskim narodom pa prinesejo tako bore malo.

Po poročilih iz Beograda so izključili po novem letu zaradi „ideoloških odklonov“ okoli štiristo komunistov iz stranke v samem Beogradu. To torej podčrtuje Titovo napoved. Posebnost ob vsem je slučaj Lazarevac, ki ga jugoslovanski časopisi večkrat omenjajo. Je to slučaj bivšega partizanskega generala Jovanovića, ki je bil pred nekaj dnevi izključen iz stranke. Še pred letom dni je bil odlikovani general poslanec Lazarevca v državni zbornici. Bil je poznan zagovornik Rankovića in nasprotoval je vsem jugoslovanskim reformam. S svojimi somišljeniki je zasedel vse glavne položaje v Lazarevcu. Njegovo agitiranje, nagajanje je prišlo do takih obsegov, da so se za stvar pobrigali na vrhu.

V napovedani čistki niso vključeni samo zagovorniki Rankovića. Tem so pridružili tudi tehokrate, ki mislijo samo na gospodarstvo in se ne pustijo vplivati ne od strankinih birokratov in ne od strankinih liberalcev. Pogosto smatrajo tehokrati delavsko samoupravljanje, to nedotakljivo cvetico jugoslovanskega komunizma, gospodarski balast, breme. Neprijetni pa so posebno preveč liberalni intelektualci, čim pridejo na dan z zahtevo po večstrankarskem sistemu. V svojem boju proti centralizmu in birokratizmu, ozkosrčnem poslovanju se ti ne ustavijo pri Rankoviću in Beogradu; radi bi razširili vse to tudi na partijsko vodstvo v posameznih republikah.

Krste Crvenkovski, Makedonec, je veljal svoj čas za komunista, ki je intoniral liberalno krilo partije. Nedolgo od tega se je vnel še za „lojalno opozicijo v partiji“, sedaj se je povrnil k zadržanemu stališču in podarjanju „dinamične enotnosti“.

Mijalko Todorovič, Titova desna roka je označil leto 1968, leto devetega partijskega kongresa in leto javne diskusije in čistke. Kongres bo v decembru. Meseci pred tem bodo pa meseci čistk v partijski hiši. Za vse te poskuse in čistke naši ljudje pošteno plačujejo. Na žalost je dejansko zboljšanje še daleč za obzorjem.

F. š.

MOJA POT

(Iz arhiva zgodovinskega referenta)

Ob razpadu Jugoslavije sem bil v Cetinju na službenem mestu kot žandarmerijski narednik vodnik. Ker nisem bil pri volji, da grem z Nemci v Slovenijo, sem ostal v civilu v Cetinju.

Začetek oboroženega napada se je začel 21. junija 1941. Ob tej priliki so se začele polniti ječe in masovno ubijanje talcev s strani Italijanov. Ob tej priliki so zaprli vsa moške od 15. do 60. leta in jih razdelili po skupi-

nah od 15.—20. skupaj, 20.—30., 30.—40., 40.—50. in 50.—60., kjer so nas imeli v ograjenem prostoru. Najbolj so se odlikovali v mučenju fašisti. Končno smo le dobili dovoljenje, da smo smeli zapustiti Črno goro in večina se nas je odločila za Srbijo. Ob prihodu v Srbijo v Višegradu so nas sprejeli s pravo bratsko ljubeznijo in nam pomagali. Po prihodu v Belgrad sem javil v pisarni orožniškega podpolkovnika **Božidara Nikolića**, ki je sprejemal bivše orožnike v Komando Srpske Državne Poljske Straže.

Nekaj časa sem bil v Belgradu in okolici, pozneje sem bil prestavljen v Veliko Orašje za vzdrževanje reda in zveze z ostalimi četniki. Leta 1943 sem bil spet prestavljen v Paračín v železniško komando. Glavna naša naloga je bila kurirska služba in vzdrževanje zveze s tenjskimi četniškimi odredi.

Oktober leta 1944 so bile vse edinice razformirane ter formirane udarne divizije. Prvi udarni diviziji je poveljeval orožniški polkovnik **Relić**, ki je v borbi blizu Sjenice padel v boju. Jaz sem pripadal II. Udarni diviziji, ki ji je poveljeval nek general; III. udarni diviziji pa je poveljeval polkovnik **Pegačar**, njegov pomočnik pa je bil podpolkovnik **Škodlar**, tudi Slovenec.

Umikali smo se od Morave, preko Kruševca, Kraljeva, Novi Pazar, Duga Poljana, Sjenica, Pripolje proti Jajcu v Bosni. Ker zveze niso bile dobre, so menjali načrt, da ne bi udarili na glavni partizanski štab. Pred Han Pjeskom smo se združili s četniškim korpusom **Ivana Keserovića** in skupno nastopali.

Tu smo tudi naleteli na veliko gomilo pobitih ljudi, med katerimi je bilo dosti žensk. Nismo pa mogli ugotoviti, če so bili to vojaki ali civili, ker so bili vsi do gola slečeni in po naši sodbi so morali biti že dolgo časa ujetniki in mučeni, ker so bile rane na njih močno gnojne in razpadajoče, samo na prsih je imel vsak svežo, okoli 12 do 15 cm dolgo, po dolgem prerezano rano. Trupla so bila nametana na kup, pripravljena za množični grob. Bilo jih je preko 30. Malo nižje smo naleteli še na tri trupla, ki pa niso kazala znakov mučenja; samo na prsih so imela sveže rane. Po ostankih vojaške obleke in razbitem motornem vozilu smo sodili, da so pripadali nemški vojski.

Ker se je bližala noč, so se utaborili v Han Pjesku na prelazu, (Keserovičev korpus), nas z lahkim orožjem pa so poslali 5 km dalje.

Ko se je stemnilo, se je začela borba s partizani, ki je trajala tri ure in pol. Bilo je, kakor bi se sam pekel odprl. Četniki so imeli tri mrtve in nekaj ranjenih, partizani so na bojišču pustili 17 mrtvih. Koliko je bilo ranjenih, nismo mogli ugotoviti. Po tej borbi smo našli še mnogo kosti, ki so počivale Bog ve kako dolgo nepokopane, v hrano živalim in sramoto ljudem.

Potem smo nadaljevali pot preko Vlasnice, Bosanskega Broda v Slavonski Brod, od tu pa so nas Nemci transportirali v živinskih vagonih zapечатene preko Hrvaške v Avstrijo, kjer se je naša borba spremenila v nedogled in bo trajala dalje...

Stane Pleško

O DOBRI VOLJI

Presenetil me je dopis g. O. Mauserja v Vestniku št. 9/10-67, kjer je našo skupno spominsko proslavo izkoristil za odgovor P. Borštniku, tajniku ZDSPB Tabor. Tudi smo imeli dogovor, da to proslavo ne vlačimo po časopisih; a to je v Vestniku že drugo pisanje o tej zadevi. Ko sem jih poslušal z ene in drugo strani, sem molčal, zdaj, kjo je tisk. ref. Vestnika našo dobro voljo v Torontu zlorabil in udaril po našem tajniku, sem dolžan spregovoriti.

Predvsem moram poudariti tole:

1) Naše sodelovanje pri proslavi je imelo samo en namen ki pa je bil iskren: poklon mrtvim junakom, ki so skupaj padli za skupno stvar. Nihče od nas ni mislil na organizacijsko sodelovanje z ljudmi, ki so s svojo zvestostjo našo skupno protikomunistično idejo razcefrali na politične skupine, zdaj pa si že tri leta pilatovsko umivajo roke in vane krivdo na nas.

2) Kar zadeva Pavla Borštnika in njegov članek v Taboru "Kaj nas loči", g. O. Mauserju in njegovim enostavno rečem tole: veliko je bilo ugibanj o tem, zakaj je prišlo do cepitve v domobranski organizaciji, a Borštnik je imel to srečo, da je vzroke in posledice delitve duhov prikazal jasno in prepričljivo. Razumljivo je, da ta resnica bode v oči, zato je bilo treba na članek odgovoriti, ali bolje rečeno — udariti po Pavletu na po članku, ker se ga ovreči ne da. Brez vsakega pomisleka sprejemem vsako trditve, ki jo je P. Borštnik postavil v "Kaj nas loči", ker je govoril resnico.

O razvoju v Torontu je bilo nekaj že povedano, so pa še stvari, ki niso znane. Včasih sem že mislil, da bi jih bilo treba povedati zaradi jasnosti, a sem zaradi miru tako misel vselej potlačil. Ko je P. Borštnik v zgoraj omenjenem dopisu največ pisal o clevelandski organizaciji, sem že napisal nekaj o dogajanjih v Torontu, pa sem pozneje vse uničil. Zdaj, ko je g. O. Mauser spregovoril "o kakršnemkoli namenu že", naj pride na dan, kar nas loči v Torontu

Starosta Slovencev v Torontu mi je večkrat očital, da sem organizacijo "razbil", ker nisem bil izvoljen za predsednika. Vsi vedo, da sem se že večkrat otusel vodstva organizacije in tako sem tudi na tistem usodnem občnem zboru imel na listi g. J. Kranjca za predsednika. To bo lahko potrdil tudi g. P. Markež, ki mi je po zboru očital, da je videl, da sem imel vnaprej sestavljeno listo. Tako smo se za istega predsednika odločili vsi,

čistudi mi g. Kranjc nikoli ni omenil, da so imeli "zavedni" z njim svoje načrte. Tako stvar predsedstva organizacije ni delila. Razbile pa so jo odločitve tega novega odbora, ki je na svojo prvo sejo povabil samo tiste, ki znajo prikimati na vse, kar je ukazano iz zaledja. Tako je bilo „sklenjeno“ in poslano v Argetino, „da smo v Torontu vsi za Vestnik“. Seje je vodil tajnik, predsednik je samo poslušal, četudi je bil v priložnostnem poročilu ovenčan kot bivši župan SLS in bi od njega pričakovali več kot samo kimanje.

Nekaj dni po zboru me je predsednik prosil za razgovor, da bi prišel na tekoče, kakor je ikkel. Res je prišel k meni na dom, kjer sem mu na vsako vprašanje odgovoril, kot sem najbolje vedel. Gospod J. Kranjc mi je na vse to odgovoril dobesedno: „Vem, da ni prav, kar delajo, ampak jaz moram delati z njimi, ker je P. M. moj šef; jaz sem že star in če tu izgubim delo, bom ostal na cesti.“ Tudi mi je obljubil, da bo kot predsednik delal za organizacijo, in se ne bo oziral na nikogar. Ker me je tudi prosil, naj mu zaradi „cenzure“ ne telefoniram, mi je pisal pismo, ki pa je že bilo „navdihnjeno“ od zgoraj.

Odbor je delal po svoje in se ni zmenil za naše proteste; trmasto je vztrajal pod fiksno idejo, da gastopa vse člane. Zaradi tega smo začeli zbirati podpise proti ravnanju odbora, kar je končno privedlo do organiziranja Tabora tudi v Torontu, kar v nobenem oziru ne pomeni novo organizacijo, ampak izločitev tistih, s katerimi se delati ni dalo več.

Razumljivo je, da se je name vsula plaha obdolžitve od ljudi, katerim je bila borčevska organizacija vsa leta deveta brigada. Tako je bil tudi g. O. Mauser med tistimi, katerega sem dostikrat prosil, naj prevzame kakšno mesto v odboru, pa sem dobival vedno isti odgovor: „Naj kdo drugi, jaz niti domobranec nisem bil.“

Nemogoče je popisati vse napade in namišljene obtožbe, ki so se ponavljali v A. D., Vestniku, po telefonu in pismih, tako da je celo policija prišla na „obisk“, tu pa sem iz raznih postranskih vprašanj na svoje začudenje zaslutil, da pes tace ne moli na levo ampak na desno.

Na vse to smo molčali in upali, da se bodo vroče glave le ohladile. Še več: ponudili smo jim roko, da se skupaj poklonimo spominu mrtvih. Samo to, dočim so bile z druge strani takoj slišati besede upanja na širše sodelovanje.

Besede — dejanja govore drugače. Ko so poleti pripravljali takozvanj „Slovenski dan“ na slovenski pristavi v Torontu, so duhovniki priveditelji pozvali, da bi bilo lepo, če bi ta dan res pripravili vsi Slovenci. Odgovor je bil: „Ne. Samo mi.“

Takšna je dobra volja v praksi. Gospod O. Mauser bi se gotovo bolj postavil, če bi to gospodo izprašal o slovenstvu, krščanstvu in demokraciji, kot pa da P. Borštniku očita pomanjkanje dobre volje. Mi smo dobre volje pokazali dosti in še več hladnosti, zdaj pa je vrsta na drugi strani, da nam vrnejo zaupanje, ki so ga zapravili.

Zbornik Svobodne Slovenije 1968

Uredili: Miloš Stare, Joško Krošelj, Pavel Fajdiga in Slavimir Batagelj.

Ovitek in zaglavne vinjete: akad. kipar in slikar France Gorše.

Umetniško prilogo uredil: Ivan Bukovec.

Izdala in založila: Svobodna Slovenija, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

Natisnila: Tiskarna Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, marec 1968.

S temi tehničnimi podatki bi lahko že kar zaključili naše poročilo. Zakaj bilo bi začeti, da bi naše bralce opozorili na naša poročila prejšnjih let, pa bi bilo pravzaprav že opravljeno. Zbornik Svobodne Slovenije je namreč že postal podoben televizijskim serijam. In kakor najdemo med televizijskimi serijami dobre komade, ki gledalcev določenega kroga nikoli ne z dolgočasijo, tako lahko brez strahu za naš ugled zapišemo, da je tudi letošnji Zbornik — dober. Ker so uredniki, ki pač svojega razpoloženja do nekaterih vprašanj in pa svoje miselnosti še zdaleč ne mislijo podvreči nikakšni reviziji, isti, kajpak zasledujejo vselej isti učinek in si zato pač izbirajo sodelavce, ki so s svojimi prispevki že opravičili zaslugo, da je Zbornik vedno dober.

Najlepše uokvirjenje Zbornika se je pač posrečilo kar v uvodni filozofski skici **dr. Milanu Komarju**: „Sedanost kot taka vsebuje in ohranja preteklost, sedanost kot taka vsebuje in pripravlja bodočnost.“ Če bi potem vsi sodelavci, pa predvsem uredniki imeli pred očmi še maksimo, ki je zapisana koj za začetkom tega uvodnika: „Kjer ni ljubezni, so si ljudje, kljub telesni bližini, v bistvu med seboj odsotni in zato drug drugemu daleč,“ bi zares dosegli ne samo preračunani učinek, ampak tudi končni namen.

Za podrobno analizo prispevkov, žal, nimamo prostora. Moramo pa ugotoviti, da tudi letošnja študija **dr. Antona Podstenarja** o boju slovenske manjšine v krški škofiji na Koroškem za verski pouk otrok v slovenščini, po svoji skeleči aktualnosti zasluži največ pozornosti.

V poglavju **Razprave — Dokumenti — Pričevanja** sta zopet zanimiva oba prispevka člana slovenskega narodnega odbora **dr. Ljuba Sirca**: Svoboda po kapljicah in Jugoslovansko gospodarstvo na začetku 1968. Prvi kot grenka reminiscenca na izkušnje človeka, ki je aktivno pomagal k zmagi krvavordečega vladnega sistema v zaslužjeni domovini, ko se mu je o pravem času upiral ves zdravi del naroda s sredstvi, ki so mu pač bila na

razpolago; drugi pa kot dokument gospodarske, to je končne in najbolj ne izpodbitne obsodbe tega sistema, potem ko je gonilna sila njegove protinaravne idejne zvrsti za vsak normalen in zdrav razum že itak pod vsakršno diskusijo. — Tudi oba prispevka **dr. Tineta Debeljaka**: Upor pisateljev pod komunističnimi diktaturami in pa Dokument k smrti Izidorja Cankarja ne bosta vzbudila pozornosti samo med književniki, ampak bosta kot dokumentarna spisa našega nedvomno najbolj kvalificiranega literarnega zgodovinarja ostala zapisana kot tehtna doprinosa k splošni zgodovini in razumevanju dobe, v kateri nam je dano živeti. — Pod prizmo idejnega presnavljanja sodobnega politično mislečega človeka je razmišljanje **dr. Viktorja Antolina** o katolicizmu, klerikalizmu in pluralizmu resen pripomoček za iskanje prave poti iz zmede latentnih idejnih vplivov. — Ilustrativen je pregled umetnostnih pojavov v „obupni praznini, razklanosti in zmedi, v kateri se koplje človeštvo naših dni“, ki jih je v kratki študiji Sodobna umetnost v Sloveniji in Združenih državah Amerike pokazal akad. kipar in slikar **France Gorše**. — Pretresljiva je podoba križevega pota ruske pravoslavne Cerkve, ki nam jo je za 50-letnico boljševiske revolucije razgrnil **p. Anton Ilc**, ki pa izzvenji prav tako optimistično, kot je Človek—Bog s križa šel v — Vstajenje. — Iz arhiva svojega Doma in sveta je dr. Tine Debeljak priobčil v tem poglavju tudi kratko, pa zato nič manj zgodovinsko zanimivo gloslo **ravn. Ivana Dolencea** k prvi slovenski vladi leta 1918 — To zares kvalitetno sozvočje poglavja pa kot nepričakovani udarec s pestjo svojeglavega otroka tjavendan po klaviaturi zaključí že nekakšen „ceterum censeo“, mimo katerega leto za letom uredniki pač očitno nikakor ne morejo. Ker so se poleg že dolgočasnega prizadevanja, da bi s čemenkoli zasenčili svetel lik **pok. gen. Rupnika** pred zgodovino, očitno hoteli na nek način znesti še nad **dr. Stankom Kecišom**, je bivši vrhniški župan **Ignacij Hren** letos podpisal nekakšno dopolnilo k svojim lansko leto na istem mestu objavljenim srečanjem z generalom Rupnikom. To pa je tudi vse, kar o tem prispevku lahko rečemo. Zakaj v resnici je dopolnil samo še protislovja, v katera je zašel v lanskem Zborniku, in s tem spisom prikratil še poslednjo trohico resnosti; tako da prepuščamo urednikom sodbo o tem, če je bilo primerno mesto zanj v Zborniku, ki hoče biti naša vsakoletna reprezentativna publikacija.

V naslednjem poglavju je dobila besedo **slovenska žena doma in v svetu**, kar na vsak način odkriva bralcu nadvse zanimivo miselno in idejno paralelo.

V poglavju **Slovenstvu v čast — narodu v ponos**, ki se nam v vsakoletnem Zborniku zdi umestno, so se letos predstavili **dr. Tine Debeljak**, **Karel Mauser**, **dr. Ljubo Sirc** in **dr. Jože Vklonja**. Bolj kot danes bo to vsakoletno poglavje Zbornika v zgodovinski odmaknjenosti lep in tehten dokaz, da je naš prisiljeni odhod z doma rodil tudi tako pozitivne posledice za nas same, da se bo nekoč ob njih lahko obogatila tudi svobodna domovina.

Pogledi in misli mladih so tudi v letošnjem Zborniku dokaz tega, na

kar smo opozorili že lansko leto, in smo lahko zares ponosni na rod, ki iz tujega okolja črpa zaklade za bodočnost svojega naroda v svobodi.

Razgledi, ki zaključujejo tudi letošnji Zbornik, so polni zanimivih zapisov iz naših emigrantskih danosti, ki preko žitja in odmiranja v slovenski zdovski skupnosti povezujejo minulosť s sedanostjo, prinašajo dokaze za našo vitalnost in so ob odmevih iz zaslužnjene domovine poroštvo, da se nam za bližnjo ali daljno bodočnost svobodnega slovenskega naroda nikakor ni treba bati.

Kar pa nas tudi v letošnjem Zborniku le nekoliko neprijetno dirne je to, da tudi letos zopet ne najdemo v njem nobenega kvalitetno reprezentativnega dragulja iz zaklada prelepe slovenske besede, ko jih vendar občudujemo in se ob njih naslajamo in poživljamo ne samo v izdajah **Slovenske kulturne akcije**, ampak tudi v drugem našem tisku v zamejstvu in širom zemeljske oble.

O **umetniški prilogi**, ki na lepem ilustracijskem papirju prinaša kar 23 odličnih reprodukcij naših zdovskih, v velikem svetu močno uveljavljenih umetnikov, nismo poklicani soditi. Poleg tega si bo pa vsak bralec s pomočjo Goršetove študije v istem Zborniku lahko sam o njih ustvaril mnenje po lastnem okusu.

Izdaja takšne knjige je v naših razmerah zvezana z žrtvami in naporji, ki jih poznajo samo tisti, ki so pri njenem izidu aktivno sodelovali. Zato je naša dolžnost, da tudi naše poročilo zaključimo s pozivom na Slovence širom sveta: Posegajte po njej! Predvsem pa: da gre čim več izvodov v domovino!

Pi. Ka.

IZ DRUŠTEV

Organizacijska sporočila

Vsa krajevna društva se pripravljajo za proslavo Vetrinjske tragedije, kakor tudi za proslavo 25-letnice Grčaric in Turjaka in proslavo 25-letnice ustanovitve slovenskega domobranstva.

Clevelandsko društvo je priredilo članski sestanek, na katerem je Pavle Borštnik predaval „O položaju slovenskega človeka in jezika v današnji Sloveniji“

Zvezina proslava 25-letnica Grčaric in Turjaka se bo vršila v Milwaukee, Wisconsin. Proslava bo v dneh 31. avgusta, 1. in 2. septembra.

Iz Clevelanda bo vozil „charter avtobus“. Vozni listek bo stal okrog 20 dolarjev. Prosimo vse člane izven Clevelanda, ki bi želeli potovati s tem avtobusom, da to čimpreje sporoče.

Tudi kanadski udeleženci bodo najbrže potovali s posebnim avtobusom. Podrobne informacije boste dobili pri podpredsedniku Palčiču.

Tisk

Izšlo je prvih osem številčk „Tabora“. Poverjeniki naj skušajo čimpreje pobrati naročnino za list. Prosimo vse člane izven središč, da tudi oni čimpreje poravnajo svojo naročnino in prihranijo stroške opominjanja.

Socialni sklad

Vse prošnje ali predlogi za podporo, ki so poslani Glavnemu odboru v pretres, naj bodo, če le mogoče, čimbolj utemeljeni, da bo pomoč podeljevana res osebam, ki so jo najbolj potrebne.

Glavna blagajna

Blagajnik prosi vse krajevne odbore, da se drže odloka Glavnega odbora, po katerem naj bi bilo 10% izkupička vsake prireditve nakazanih glavni blagajni.

Zgodovinski referat

V teku so tri važne akcije: zbiranje materiala o Turjaku in Grčaricah, gradivo o 25-letnici ustanovitve Slovenskega domobranstva in odgovor na knjigo „Sv. Urh“. Kdor ima karkoli na razpolago, naj čimprej pošlje zgodovinskemu referentu.

Cleveland, Ohio. Spomladanska domobranska večerja, prirejena 20. aprila pod vodstvom DSPB—Tabor-a v Slovenskem narodnem domu na Holmes Ave. v Clevelandu, je bila v vseh ozirih zelo uspešna.

Seveda si društvo samo ne lasti vse hvale. Za tako krasno uspelo večerjo in zabavo se najlepše zahvaljujemo našim vrlim kuharicam. Najlepša hvala našim točilcem, ki so nam stregli s “trdo” in “mehko” pijačo.

In ve, mlada dekleta, najlepša Vam hvala za tako lepo serviranje večerje. Vam, “Veseli Slovenci”, hvala za tako lepo igrane polke, valčke in kaj vem kaj še vse!

Najlepša hvala Clevelandski radio postaji WXEN—FM, katera je preko svojih valov vabila občinstvo na to lepo zabavo.

Zahvaljujemo se vsem, ki so na kakršnikoli način pripomogli k uspehu te zabave. Vsem Vam, ki ste se odzvali klicu k tej zabavni večerji, izrekamo:

Hvala in Bog vas živi vse!

Krajevni odbor DSPB—Tabor, Cleveland.

Buenos Aires

(Na izredni odborovi seji DSPB Tabor v Argentini dne 7. junija t. l. se je sklenilo, da se ves invalidski sklad, zbran tekom tega leta v Argentini, prenese v podporni sklad za slovensko zavetišče. Ta znesek znaša 14.400 pesov.

Nova revolucija.

Ker sta se komunizem in naglo napredujoča tehnologija privadila na to, da lahko koeksistirata, je Sovjetska Zveza izgubila voditeljsko vlogo revolucije. To je predvsem rezultat dejstva, da kriza med sovjetskimi voditelji še zdaleka ni jasno rešena in da zato Kremeľj pač ne more s sigurnostjo izjaviti, kam stremi zunaj, dokler ni natančno določil, kaj hoče doma. Široka organizacija sovjetskega gospodarstva in naraščajoča sila tehnologije ustvarjata v navadah in nazorih naroda **ново revolucijo**, ki jo bo Kremeľj pač zelo težko zavrl. Če se bo vpliv te revolucije nadaljeval s prebujanjem stremljenja med narodom, da bi se vključil v moderni svet, pa z vedno z bolj sproščenim in nezaustavljivim izrazom, da bi dal temu stremljenju tudi neko obliko, **ta revolucija končno lahko postane še vse bolj pomembna kot oktoberska revolucija.** (TIME, New York, Vol. 90, No. 19).

Nikdar nismo nehali upati v zdravj čut svobodoljubnega ruskega naroda! Zato smo prepričani, da bo za zgled vsem drugim narodom, ki ječe pod komunističnim nasiljem, končno to revolucijo tudi izvojeval.

IZ PISEM

Górdoba, maja 1968.

Hvala lepa za izredno lepo revijo in vso pažnjo, ki jo posvečate meni in moji boleznj. Sam ne vem, kako bi se vam za vse zahvalil.

Naš soborec P. J. Taboř tolikokrat prebere, da ga ima že napol izrabljenega. Seveda ga pri njem čitajo tudi vsi njegovi obiskovalci.

Zelo rad bi sam napisal nekaj spominov za revijo. Toda za sedaj še ne morem. Težko mislim in sprti pozabljam; me zelo boli glava. Čim bo malo bolje, bom kaj napisal.

Pri nas tu ni veliko novega; pri vas pa imate vedno kakšne prireditve. Kako rad bi bil pri teh proslavah! Prosim, le vztrajajte na tej poti! Bog, narod in domovina vam bodo za to hvaležni.

Prejmite prav vsi moje iskrene pozdrave!

Vdani Karel Kordiš

Göteborg, švedska, aprila 1968.

Zahvaljujem se Vam za revijo Tabor. Revija mi zelo ugaja; zato hočem postati reden naročnik. Naročnino bom v kratkem poravnal.

Če se pri Vas v Argentini dobijo tudi kake slovenske knjige in plošče, prosim, da mi sporočite; rad bi naročil tudi to.

Anton Bremec

Bolsón, R. N., maja 1968.

Pošiljam naročnino 1.000 pesov za Tabor za letošnje leto. Ako še kaj dolgujem, prosim, da mi sporočite. — Vaša revija mi zelo ugaja. Le tako naprej! Naša pot mora iti ravno, ne glede na levo ali na desno. Rodili smo se Slovenci in hočemo ostati Slovenci. Pa tudi dobri državljani naše nove domovine. Pridni, pošteni in protikomunisti do doslednosti; tako, da nas bodo povsod upoštevali.

V poletnih mesecih, ako greste radi malo na oddih, Vas vabim v prelepi Bolsón, biser Argentine — argentinsko švico. Vsak Slovenec, zlasti pa vi protikomunistični borci, ste mi vedno dobrodošli gostje.

Albert Budinek

Buenos Aires, 15. maja 1968.

Spoštovano uredništvo Tabora!

Člani in članice Družabne pravde zbrani na svojem dvajsetem rednem občenem zboru v Buenos Airesu Vam pošiljajo iskrene pozdrave ter se Vam obenem toplo zahvaljujejo, da v svoji cenjeni publikaciji objavljate tudi članke socialne vsebine in tako vzgajate socialni čut naših rojakov in širite poznanje krščanskega socialnega nauka.

Lepo pozdravljamo!

Lojze Erjavce, predsednik

Rudolf Smersu, tajnik

(Pogovetilo na prejeti knjigi njenega pisca)

Mojim vrlim i dragim Taborjanima — u uspomenu i za njihovu biblioteku — u znak poštovanja i odanosti.

Västeras, švedska, 12. aprila 1968.

Marko Milutinović

TEMA ZA RAZMIŠLJANJE

Tiste, ki nočejo kloniti pred resnico, bo premagala njih zmota!

(Sv. Avguštin)

NA UREDNIŠKI MIZI

G. Anton Bremec, Göteborg, Švedska. — Zares: Naša vse združujoča ideja na pozna meja! Zato Vam v njenem imenu preko našega Tabora pošiljamo iskrene borčevske pozdrave na daljnji severni postojanki. — V Buenos Airesu ima svoj sedež Slovenska kulturna akcija, katera izdaja „Glas“ sijajno revijo „Meddobje“ in knjige naših zdomskih piscev, ki ponosno stojijo na visoki svetovni ravni. Uredniki tednika „Svobodna Slovenija“ pa vsako leto izdajo odličien Zbornik vse naše zdomske kulturne dejavnosti. Ves ta zdomski tisk, pa tudi krasne ploščice naših zdomskih zborov lahko naročite na naslovu: Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. Prekrasen album s ploščami domobranskih pesmi in koračnic, kopiranih po originalih domobranskega zbora in godbe še izza časov revolucije, pa lahko naročite pri naši Zvezi v Združenih državah. Pri njej lahko naročite tudi knjige o naši problematiki.

Karel Kordiš, Córdoba. Nobene zahvale! Škkušamo samo vršiti svojo dolžnost in nič več. Zato smo! — Recite našemu soborcu P. J., naj se njegovi obiskovalci sami naročijo na našo revijo, pa bo njemu njegov izvod ostal lepo ohranjen kot dragocen zgodovinski dokument. — Vi pa le poizkusite pisati svoje spomine, kadar le morete. Vse to je zgodovina. Iskrene borčevske pozdrave!

G. Marko Milutinović Västeras, Švedska. Z našo iskreno zahvalo gredo topli bratski pozdravi. Glede drugih naših publikacij preberite, prosimo, kar zgoraj pišemo g. Antonu Bremcu.

V kratkem bo revija Takor objavila spomine pok. domobranskega častnika Stamenkovića.

Popravi: V članku dr. Stanka Kocipra „General Leon Rupnik in domobranska prisega“ (Tabor 1968, št. 7) sta se vrinili dve napaki, ki ju danes popravljamo: na str. 170 v tretji vrstici drugega odstavka beri: vojaškimi mesto vojščaki; na str. 177 v tretji vrsti predzadnjega odstavka pa mora biti neizbežnih mesto neizvežbanih. — Hvala!

V TISKOVNI SKLAD so darovali:	Dr. Frank Lukež	4.—
(USA dolarjev)	Rudi Merc	0.50
	Peter Trpin	1.50
Stanko Mrak	Vinko štefančič	1.50
Milan Dular	(kanadskih dolarjev)	
Tone Osredkar	Tine Kremžar	0.50
Avgust Dragar		
Tereza Matkovič	V INVALIDSKI SKLAD:	
Cvetko Končar	Franci Mavsar, Cleveland	900 pesov

G. N. N. iz Villa Ballester je podaril večjo količino dobro ohranjene obleke in perila za naše invalide. Hvala.

SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NE BO IMEL PRAVICE ZASLUG. VSA
PRAVICA BO PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA
NAŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO IZGOVORJE-
NI KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM IN ZA VSTOP
NE BO POTREBNA LEGITIMACIJA.

VSEBINA

In memoriam	193
Življenje v svobodi (P. B.)	194
Povedal je resnico (E. O.)	196
Na previsu (Karel Kordiš)	197
Začetki, razvoj in organizacija rdeče vojske v Sloveniji (Fr. Grum)	201
Gradivo za zgodovino Turjaške tragedije	206
Domobranski pohod	210
Po komunističnem svetu (J. Z.)	211
Moja pot (F. š.)	215
O dobri volji (Stane Pleško)	217
Zbornik Svobodne Slovenije 1968	219
Iz društev	221
Za beležnico	223
Iz pisem	223

Correo Argentino Sucursal Villa Madero (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8132 <hr style="border: 0.5px solid black;"/> FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619
--	---